

Лункіна Т. І.канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
e-mail: lunkina_tanya@mail.ru**Готко Н. М.**магістр Ф 6/1,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна,
e-mail: e-mail: lunkina_tanya@mail.ru

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто депозитні операції як джерело формування ресурсної бази банківських установ. Досліджено сучасний стан розвитку депозитних операцій в Україні. Розглянуто теоретичні аспекти депозитної політики банківських установ України. Проаналізовано динаміку депозитних операцій банківських установ України. Запропоновано основні напрями підвищення ефективності проведення депозитних операцій банківськими установами України

Ключові слова: депозит; депозитна політика банку; депозитні послуги; ресурсна база банків; депозитні операції; ліквідність банку; клієнти банку.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку формування ресурсної бази вітчизняних банківських установ має велике значення для їх ефективної діяльності. Наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів дозволяє здійснювати активні операції з метою отримання максимального рівня прибутку і диверсифікації ризиків. Важливу роль у забезпеченні стабільного та ефективного функціонування банківських установ відіграє формування науково обґрунтованої політики банку, головною складовою частиною якої є депозитна політика, адже одним із головних завдань банківських установ є створення ресурсної бази, яка створюється за рахунок вкладів населення та забезпечує фінансову стійкість і стабільність банківської установи. Потенційні підприємці віддають перевагу розміщенню тимчасово вільних грошових коштів на депозитних рахунках, тому індикаторами підприємницької активності є саме депозитні ставки за гривневими рахунками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розробки теоретичних засад формування банківських ресурсів одним з джерел яких є депозитні операції приділяли достатню велику увагу відомі українські вчені серед яких: З. Васильченко, О. Дзюблюк, В. Кириленко, В. Лагутін, А. Мороз, М. Савлук, Р. Коцовська, В. Ричаківська, В. Стельмах, О. Лаврушин, Н. Шелудько та інші.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми. Питанням розвитку депозитних операцій банківських установ приділена значна увага багатьох вчених, але проблема розглянута частково і потребує більш глибоких наукових досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження депозитної політики вітчизняних банківських установ та проведення аналізу депозитних операцій на ринку банківських послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим джерелом формування ресурсної бази банків є депозитні операції, сутність яких полягає у залученні тимчасово вільних коштів клієнтів бізнесу та домашніх господарств в банківську систему. Результатом проведення депозитних операцій є отримання банками та їх клієнтами певних переваг. Так, розміщення грошових коштів у депозити для клієнтів банку дає можливість отримувати стабільний дохід в національній та іноземній валюті у вигляді проценту протягом певного часу; збільшувати суму своїх заощаджень за рахунок процентного доходу; мінімізувати ризики втрати коштів тощо.

Щодо банківських установ, то залучення тимчасово вільних коштів у депозити сприяє підвищенню ліквідності банку; збільшенню обсягів активних операцій та формуванню їх ефективної структури; прискоренню безготівкових розрахунків; зменшенню вартості ресурсів порівняно з міжбанківськими кредитами [2].

Сьогодні вкладники під час ухвалення рішення про розміщення ресурсів ураховують насамперед такі фактори:

– рівень процентної ставки по вкладах: чим надійніше банк, тим менше процентна ставка по депозитах, і навпаки: маловідомі банки пропонують максимально високі ставки, щоб бути лідерами на ринку

банківських послуг і забезпечити себе ресурсами для здійснення кредитної діяльності;

– спектр депозитних продуктів. В останні десятиріччя чіткі границі між окремими категоріями депозитів не є чіткими, виникають «гібридні» рахунки, що сполучають властивості різних видів депозитів, наприклад рахунків до запитання і строкових вкладів;

– мережа установ банку та якість обслуговування клієнтів. Розгалуженість мережі філій у сполученні з високим рівнем сервісу, витрати часу на обслуговування одного клієнта, надання можливості користуватися електронними системами розрахунків і платежів, широкий спектр операцій позитивно впливають на вибір клієнтом банку [5].

Варто відмітити, що ринок депозитних вкладів на сьогоднішній день є достатньо насиченим. Практично кожна банківська установа пропонує клієнтам розміщувати грошові кошти на депозитах. Усі програми, які вимагає ринок банківських послуг, уже на ньому присутні: лояльність та максимальні ставки.

Адже нові високотехнологічні продукти поки що для нашої країни не є актуальними. Це такі продукти, як комбінація банківських внесків зі страховими продуктами та інші складніші програми. Наприклад, в Україні не дуже активно працює програма довгострокових накопичувальних депозитів строком на 10–20 років, тобто на такому рівні, як це відбувається в розвинених європейських країнах [3].

В Україні більше користуються попитом короткострокові депозити – строком до двох років. Безумовно, банківські установи сьогодні можуть, виходячи зі своїх можливостей, запропонувати депозити строком до 10 років. Але, по-перше, процентна ставка по них буде нижча, ніж та, що існує по внесках строком на рік. По-друге, населення психологічно ще не готове до таких довгострокових внесків.

На підставі даних офіційного сайту Національного банку України здійснено аналіз динаміки та структури депозитних портфелів банків України за період з 2013 по 2017 роки, що відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Депозитний портфель банківських установ України за 2013–2017 роки

Період	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Залишки коштів, одиниць на кінець періоду					
Всього	669974	675093	716728	793475	780075
Динаміка депозитного портфелю (власники)					
Домогосподарства, млн грн	441951	418135	410895	444676	437689
Зміна у річному обчисленні, %	19,7	-5,4	-1,7	8,2	-1,6
Юридичні особи, млн грн	228023	256958	305832	348799	342386
Зміна у річному обчисленні, %	12,3	12,7	19,0	14,1	-1,8
Динаміка депозитного портфелю (валюта)					
У національній валюті, млн грн	421754	365454	391911	426418	420043
Зміна у річному обчисленні, %	31,7	-13,3	7,2	8,8	-1,5
В іноземній валюті, млн грн	248220	309638	324817	367056	360033
Зміна у річному обчисленні, %	-1,5	24,7	4,9	13,0	-1,9
Динаміка депозитного портфелю (строковість)					
Поточні, млн грн	205565	250153	305383	364547	351251
Зміна у річному обчисленні, %	10,9	21,7	22,1	19,4	-3,7
Строкові, млн грн	464409	424940	411345	428928	428824
Зміна у річному обчисленні, %	20,0	-8,5	-3,2	4,3	-0,2

Джерело: побудовано автором на основі даних [6].

Відповідно даних НБУ, оприлюдненими в повідомленні «Основні тенденції грошово-кредитного ринку України», загальний обсяг депозитів в Україні на 01.01.2017 р. становив 780075 млн грн, що на 50116 млн грн більше від аналогічного показника на 01.01.2016 р., з них: депозити фізичних осіб: 437 689 млн грн (56,1 %); депозити юридичних осіб: 342386 млн грн (43,0 %).

В Україні переважають строкові депозити, що складають 428824 млн грн (55 %), тоді як поточні депозити становлять 351251 млн грн (45 %).

Протягом 2014–2015 років частка строкових депозитів зменшувалась, що було викликано нестабільністю та збільшенням темпів інфляції, але протягом 2016 р. збільшилась на 4,3 %, порівняно з показником попереднього року.

Станом на 1.01.2017 р. валютна структура загального депозитного портфелю України на 54 % (420043 млн грн) складалась з гривневих вкладів, а 46 % (360033 млн грн) становили вклади в іноземній валюті.

В останні роки зберігається тенденція до збільшення обсягу депозитів в іноземній валюті, порівняно з динамікою збільшення гривневих депозитів. Депозитний ринок переживає повільне відродження після падіння, викликаного військово-політичною невизначеністю та девальвацією національної валюти [6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Варто зауважити, що в цілому депозитні операції в Україні розвивається і стають більш популярними, хоча цей процес як у регіональному розрізі, так і серед самих банківських установ, залежно від їх величини капіталу, є нерівномірним. Ефективна ре-

лізація депозитних операцій вкрай важлива для банківських установ, оскільки сприяє вдосконаленню банківської діяльності в процесі залучення грошових коштів та збереженню їх конкурентних переваг.

Основною метою депозитної політики є залучення великого обсягу депозитних ресурсів за нижчою ціною. Тому з метою удосконалення залучення депозитних ресурсів та підвищення довіри до банківської системи необхідно:

- стабілізувати та поліпшити економічну й політичну ситуацію в країні;

- використовувати можливості держави щодо рекапіталізації проблемних банків;
- підсилити зберігання заощаджень;
- підвищувати якість обслуговування клієнтів і виходити на ринок з новими депозитними продуктами;
- в умовах інфляції необхідна індексація коштів;
- вводити санкції до банків, які здійснюють неповернення депозитів та затримку клієнтських платежів;
- застосовувати нові маркетингові заходи у формуванні депозитної політики банків тощо.

Список використаних джерел

1. Аналітичний огляд банківської системи України [Електронний ресурс] / Національне рейтингове агентство Рюрік – К. : Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2016.pdf. – Назва з екрану.
2. Дмитрієта О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2014. – № 5.
3. Врублевський О. С. Громадянин і банк : депозитні операції / О. С. Врублевський. – К. : ТОВ ІКЦ Леста, 2010. — С. 53–58.
4. Ковшар А. І. Шляхи удосконалення депозитної політики на сучасному етапі / А. І. Ковшар // Фінанси України. – 2015. – № 7. – С. 42–45.
5. Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. – Назва з екрану.
6. Кириленко В. Депозитна політика комерційного банку / В. Кириленко / Банківська справа. – 2014. – С. 53–55.
7. Офіційний сайт Кредіт Банк [Офіційний сайт]. – Режим доступу : <https://credit-agricole.ua>. – Назва з екрану.
8. Рішення Комітету з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем від 31 грудня 2015 року № 657 – [Електронний ресурс] / Національний банк України // Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=25852020&showTitle=true. – Назва з екрану.
9. Фінансова звітність банків України [Електронний ресурс] / Національний банк України. // Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/pubish/category?cat_id=64097. – Назва з екрану.

Т. І. Лункіна,

Н. Н. Готко,

Николаевский национальный аграрный университет, г. Николаев, Украина

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ДЕПОЗИТНЫХ ОПЕРАЦИЙ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены депозитные операции как источник формирования ресурсной базы банков. Исследовано современное состояние развития депозитных операций. Рассмотрены теоретические аспекты депозитной политики банков. Проанализирована динамика депозитных операций банков Украины. Предложены основные направления повышения эффективности проведения депозитных операций банками

Ключевые слова: депозит; депозитная политика банка; депозитные услуги; ресурсная база банков; депозитные операции; ликвидность банка; клиенты банка.

Т. І. Лункіна,

Н. М. Готко,

Mykolaiv national agrarian university, Mykolaiv, Ukraine

MODERN STATUS AND DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF DEPOSIT OPERATIONS OF BANKING INSTALLATIONS OF UKRAINE

Deposit operations as source of forming of resource base of banks are considered in the article. Modern development of deposit operations status is investigational. The theoretical aspects of deposit politics of banks are considered. The dynamics of deposit operations of banks of Ukraine is analysed. Basic directions of increase of efficiency of realization of deposit operations jars offer

Key words: deposit; deposit politics of bank; deposit services; resource base of banks; deposit operations; liquidity of bank; clients of bank.

Рецензенти: *Євчук Л. А.*, д-р екон. наук, професор;
Горлачук В. В., д-р екон. наук, професор.

© Лункіна Т. І., Готко Н. М., 2017

Дата надходження статті до редколегії 13.09.2017